

जेता माधुच्छन्दसः। इन्द्रः। अनुष्टुप्।

इन्द्रं विश्वा अवीवृधन्समुद्रव्यचसं गिरः।

रथीतमं रथीनां वाजानां सत्पतिं पतिम्॥ १ ॥०११ ॥०१

रथीनाम्- रथः सन्मार्गवर्तिनां वाहकत्वशक्तेः प्रतीकः। रथीनां तादृशरथसंपन्नानाम्। रथीतमम्- श्रेष्ठम्। वाजानाम्- अन्नानां। पतिम्- वृष्ट्या पालकम्। सत्पतिम्- सन्मात्रस्यात्मनः पालकम्। समुद्रव्यचसम्- समुद्रवत् व्याप्तम्। इन्द्रम्। विश्वा गिरः- सर्वे मन्त्राः। अवीवृधन्- ववृधुः॥१॥

सख्ये तं इन्द्र वाजिनो मा भेम शवसस्पते।

त्वामभि प्र णौनुमो जेतारमपराजितम्॥ १ ॥०११ ॥०२

शवसस्पते- बलाधिदैवत। शवः- बलम्। शवशब्दो बलनामसु पठितः। इन्द्र। वाजिनः- आशुगस्य। वज गतौ। ते- तव। सख्ये। मा भेम- अभीता अभूम। जेतारम्- जयिनम्। अपराजितम्- अजेयम्। त्वाम्- भवन्तम्। अभि- अभितः। प्र- प्रकर्षेण। णौनुमः- नमामः॥२॥

पूर्वीरिन्द्रस्य रातयो न वि दस्यन्त्यूतयः।

यदी वाजस्य गोमतः स्तोतृभ्यो मंहते मघम्॥ १ ॥०११ ॥०३

स्तोतृभ्यः- वन्दिभ्यः। वाजस्य- अन्नभूतस्य। गोमतः- ज्ञानभूतस्य। मघम्- धनम्। मघशब्दो धननामसु पठितः। यदि। मंहते- अन्येभ्यो दीयते। मंहते इति दानकर्मसु पठितम्। तर्हि। इन्द्रस्य।

पूर्वीः- प्राचीनानि । रातयः- दानानि । ऊतयः- रक्षाश्च । न वि दस्यन्ति- न विशेषेण उपक्षीयन्ते ।
दस उपक्षये । दातुरिन्द्रकृतदानानि रक्षाश्च न क्षीयन्ते इति भावः ॥३॥

पुरां भिन्दुर्युवा कविरमितौजा अजायत।

इन्द्रो विश्वस्य कर्मणो धर्ता वज्री पुरुष्टुतः ॥ १ ॥०११ ॥०४

पुराम्- बन्धनानामिति ध्वनिः । भिन्दुः- भेत्ता । भिदिर् विदारणे । युवा- युवकः । कविः-
अतीन्द्रियद्रष्टा । अमितौजाः- अमितवर्चा अमितबलो वा । विश्वस्य- सर्वस्य कर्मणः । धर्ता-
धारकः । वज्री- वज्रपाणिः । पुरुष्टुतः- बहुभिः स्तुतः । इन्द्रः । अजायत- अस्मद्धृदये प्रादुर्भूतः ।
जनी प्रादुर्भावे ॥४॥

त्वं वलस्य गोमतोऽपावरद्रिवो बिलम्।

त्वां देवा अबिभ्युषस्तुज्यमानास आविषुः ॥ १ ॥०११ ॥०५

अद्रिवः- जडप्रतीकाद्रिवशीकर । त्वम् । गोमतः- ज्ञानकिरणान्यपहृतवतः । वलस्य-
आत्मावरणस्य । वल संवरणे । बिलम्- जडप्रतीकपर्वतस्य रहस्यस्थानमिति भावः । अपावः-
अपावृतवानसि । त्वाम्- भवन्तम् । तुज्यमानासः- वलहिंसिता ज्ञानपालिका वा । तुज हिंसने ।
तुज पालने । त्वरमाणा वा । क्षिप्रनामैतत् । देवाः- द्योतनशक्तयः । अबिभ्युषः- अभीताः ।
आविषुः- प्रविविशुः । विश प्रवेशने । रक्षार्थं प्राप्नुवन्तो वा । अव रक्षणे ॥५॥

तवाहं शूर रातिभिः प्रत्यायं सिन्धुमावदन्।

उपातिष्ठन्त गिर्वणो विदुष्टे तस्य कारवः ॥ १ ॥०११ ॥०६

गिर्वर्ण- मन्त्रैः संभजनीय । ते- तवार्थे । तस्य- रसस्य । कारवः- कर्तारः । उपातिष्ठन्त- त्वां
सेवार्थमुपगतवन्तः । विदुः- त्वां ज्ञातवन्तश्च । ते पूर्वमेवं कृतवन्तः । तद्वत् । अहमपि । शूर-
अस्मदनुग्रहसमर्थ । तव- त्वन्निकटे । सिन्धुम्- रसम् । आवदन्- सर्वत्र ख्यापयन् । प्रत्यायम्
- प्रत्यागतोस्मि ॥६॥

मायाभिरिन्द्र मायिनं त्वं शुष्णमवातिरः ।

विदुष्टे तस्य मेधिरास्तेषां श्रवांस्युत्तिर ॥ १ ॥०११ ॥०७

इन्द्र । मायाभिः- ज्ञानैः । मायाशब्दः प्रज्ञानामसु पठितः । मायिनम्- ज्ञानापहारकम् । शुष्मिणम्-
सर्वेषां चित्तभावनानामाधारभूतस्य जीवजलस्य शोषणे उद्यतम् । अवातिरः- अधः पातितवानसि ।
ये मेधिराः- मेधावन्तः । तस्य- इन्द्रस्य । महिमानं । विदुः- जानन्ति । तेषां । श्रवांसि-
साधारणेन्द्रियागोचरपरमाकाशस्थमन्त्रश्रवणशक्तीः । उत्तिर- वर्धय ॥७॥

इन्द्रमीशानमोजसाभि स्तोमा अनूषत ।

सहस्रं यस्य रातय उत वा सन्ति भूयसीः ॥ १ ॥०११ ॥०८

यस्य । रातयः- दानानि । सहस्रम्- सहस्रशः सन्ति । उत वा- अथवा । भूयसीः-
सहस्रशोप्यधिकान्यपि सन्ति । तम् । ओजसाम्- बलानाम् । ईशानम्- अधिदैवतम् । इन्द्रं ।
स्तोमाः- मन्त्राः । अभि- अभितः । अनूषत- अस्तुवन् । णु स्तुतौ ॥८॥